

- N.B. :**
1. Question 1,2,3 are compulsory.
 2. Answer any two questions from the rest.
 3. Figures to the right indicate full marks.
 4. Draw neat diagram and maps wherever possible.

Q.1. A. On the outline map of the World mark and name the following. (5)

1. A Canal connecting Pacific Ocean and Atlantic Ocean
2. An important centre of iron and steel industry in India.
3. A tourist centre in USA
4. Yellow Sea, Red Sea
5. Moscow, London

B. Represent the following data with the help of suitable cartographic technique. (5)

Exports of Merchandise good in developing countries in 2006.

Country	\$ billion
China	968.93
Mexico	250.44
India	120.25
Brazil	137.47
Thailand	130.79

Q.2 Write Short note on ANY TWO of the following. (10)

- i. Negative aspect of tourism
- ii. Periodic markets on India
- iii. Advantages of Water transport
- iv. Raw material oriented industry
- v. Tertiary activities.

Q.3 Give Reasons for ANY TWO. (10)

- i. Transport promotes development of commerce
- ii. S. European countries attract large number of tourists.
- iii. Pattern of India's foreign trade has changed after independence.
- iv. All industries are not market oriented
- v. International trade is deeply routed in the uneven distribution of natural resources.

Q.4 Discuss the relative advantages and disadvantage of different modes of transport. (10)

Q.5 What is wholsale Trade ? What are the different types ? (10)

Q.6 What are common facilities essential for the development of tourism? (10)

Q.7 Describe nature of international trade of India. (10)

Q.8 Explain the measures taken by Indian Government to promote tourism. (10)

- सूचना : १. प्रश्नक्रमांक १, २ व ३ आवश्यक सोडवा.
२. उर्वरितपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
३. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
४. आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.

- प्र.१ अ. जगाच्या नकाशा आराखड्यात खालील गोष्टी दाखवा व नावे लिहा. (५)
१. प्रशांत महासागर व अटलांटिक महासागर यांना जोडणारा कालवा.
 २. भातातील लोह व पोलाद उदयोगाचे केंद्र
 ३. अमेरिकेतील पर्यटन केंद्र
 ४. पित समुद्र (Yellow Sea), तांबडा समुद्र
 ५. मॉस्को, लंडन

- ब. खालीलपैकी माहिती योग्य सांख्यिकीय पध्दतीच्या सहाय्याने दाखवा. (५)

विकासनशील देशांतील व्यापारी मालाची निर्यात (२००६)

देश	निर्यात (\$ अब्ज)
चीन	९६८.९३
मेक्सिको	२५०.४४
भारत	१२०.२५
ब्राझिल	१३७.४७
थायलंड	१३०.७९

- प्र.२ टिपा लिहा .(कोणतेही दोन) (१०)

१. पर्यटनाचे नकारात्मक स्वरूप
२. भारतातील काळानुसार बाजारपेठ
३. जलवाहतूकीचे फायदे
४. कच्च्या मालावर आधारित उदयोगधंदे
५. तृतीय श्रेणी व्यवसाय

- प्र.३ कारणे दया. (१०)

१. वाहतूकीमुळे वाणिज्य-व्यापाराच्या विकासास प्रोत्साहन मिळते.
२. दक्षिण - युरोपिय देश मोठ्या प्रमाणात पर्यटकांना आकर्षित करतात.
३. भारताच्या परकिय व्यापाराचा ढाचा स्वातंत्र्योत्तर काळात बदलेला आहे.
४. सर्वच उदयोगधंदे हे बाजारपेठेवर आधारित नसतात.

- प्र.४ वाहतूकीच्या विविध साधनांच्या संबधित फायदे व तोटे यांची चर्चा करा. (१०)
- प्र.५ घाऊक व्यापार म्हणजे काय ? त्याचे विविध प्रकार सांगा . (१०)
- प्र.६ पर्यटनाचा विकास करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या सर्व सामान्य सुविधा कोणत्या ते सांगा ? (१०)
- प्र.७ भारताच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे स्वरूप वर्णन करा. (१०)
- प्र.८ पर्यटनाचा विकास करण्यासाठी भारतसरकारने केलेल्या उपाययोजना स्पष्ट करा. (१०)
